

SPRÁVY A RECENZIE

In memoriam prof. Dr. Janko Ramač (1955 – 2022)

Dňa 27. augusta 2022 nečakane a tragicky odišiel slavista Janko Ramač, profesor Oddelenia rusinistiky Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade.

Janko (Đura) Ramač sa narodil v Ruskom Kerestúre (srb. Ruski Krstur, rusin. Руски Керестур) 22. marca 1955. Základnú školu navštevoval vo svojom rodisku, potom v Ríme klasické gymnázium (Pontificium Seminarium Minus Ucrainum). V roku 1975 zmaturoval na gymnáziu v Ruskom Kerestúre. Štúdium histórie ukončil na Oddelení dejín Filozofickej fakulty v Novom Sade v roku 1980. Štyri roky pracoval ako lektor vo Vojvodinskom múzeu v Novom Sade. Na Oddelení rusinistiky Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade pôsobil od roku 1984, prakticky od jeho založenia. Prešiel zvyčajnou cestou vysokoškolského učiteľa – od asistenta (1988) po riadneho profesora (2006). Magisterskú prácu *Privredni i društveni život Rusina u Južnoj Ugarskoj (1848 – 1918) / Hospodársky a spoločenský život Rusínov v južnom Uhorsku (1848 – 1918)* obhájil na Filozofickej fakulte v Belehrade v roku 1990. Dizertačnú prácu *История русинів Південної Угорщини (1745 – 1918) / Dejiny Rusínov v južnom Uhorsku (1745 – 1918)* obhájil na Fakulte dejín Štátnej univerzity v Užhorode v roku 1995. Roky 2000 – 2003 strávil na postdoktorskej špecializácii na Katedre rusinistiky a ukrajinistiky na Vysokjej škole v Nireďháze v Maďarsku.

Na Filozofickej fakulte v Novom Sade bol činný v práci orgánov fakulty a univerzity: bol členom komisií pri voľbe vedecko-pedagogických pracovníkov; školiteľom pri písaní záverečných prác; členom komisií pri obhajobách prác študentov na základných, magisterských, špecializačných a doktorandských štúdiách. Funkciu vedúceho Oddelenia rusinistiky Filozofickej fakulty v Novom Sade

vykonával v období rokov 2015 – 2021, v posledných rokoch bol zástupcom vedúceho oddelenia.

Na základných a postdiplomových akademických štúdiách prednášal predmety týkajúce sa dejín, kultúry, staršej literatúry a folklóru Rusínov a na magisterských akademických štúdiách rusínsku otázku v strednej Európe v 20. storočí. Na Filologickej fakulte v Belehrade prednášal od roku 2002, od založenia oddelenia ukrajinistiky, a to kultúrne dejiny ukrajinského národa. V rámci programu Erasmus+ prednášal na Gdanskej univerzite, na Prešovskej univerzite v Prešove, na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, na Vroclavskej univerzite, na Národnej univerzite v Užhorode, na Evovskej univerzite Ivana Franka, na Univerzite v Triere a uskutočnil aj on-line prednášky na Kyjevskej národnej univerzite Tarasa Ševčenko a v roku 2008 realizoval aj medziakademický výskumný pobyt v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV a spolupodieľal sa na analýze vybraných cyrilských a latinských pamiatok z historiografického hľadiska.

Hlavnou oblasťou jeho vedeckých záujmov boli dejiny Rusínov v južnom Uhorsku/Juhoslávii. V rámci kultúrnych dejín Rusínov sa zaoberal výskumom historických materiálov a starších rusínskych rukopisných zborníkov a epištolárneho dedičstva významných dejateľov, napr. H. Kostelníka, V. Hnaťuka, A. Duchnoviča a i. Vo svojich výskumoch sa tiež zaoberal folklórom Rusínov a Ukrajincov, náboženským a osvetovým životom tejto národnostnej menšiny od 17. storočia po súčasnosť, ako aj spoločensko-ekonomickým postavením Rusínov v Uhorsku. Skúmal aj kultúrne a literárne styky Rusínov so Srbmi, Slovákmi, s Rumunmi a s inými národnostnými spoločenstvami žijúcimi v Uhorsku a v nástupníckych štátoch vzniknutých po zániku Rakúsko-uhorskej monarchie, pričom poukazoval na to, že národnostné a konfesionálne rozdiely nie sú prekážkou pre dobré susedské vzta-

hy a spoluprácu. Jeho práca v tejto oblasti bola oceňovaná aj slovenskou národnostnou menšinou v Srbsku. Osvetová komisia Matice slovenskej v Srbsku mu na Slovenských národných slávnostiach v roku 2018 v Báčskom Petrovci udelila *Osobitné uznanie za zásluhy a úspechy na poli vzdelávania, výchovy a zveľaďovania slovenského jazyka a jazykovej kultúry*. V poslednom období sa vo svojej vedecko-výskumnej práci venoval kultúrnym dejinám Rusínov v medzivojnovom období, ako i nacionálnym kontaktom a spolupráci Rusínov žijúcich v Juhoslávii s Rusínmi žijúcimi na Ukrajine, ako i kontaktom Rusínov a Ukrajincov v diaspore.

Profesor Janko Ramač sa zaoberal aj prekladom etnografického materiálu zo srbského, z ukrajinského, nemeckého a latinského jazyka do rusínčiny. Za preklad Biblie (v spoluautorstve so spisovateľom Michalom Ramačom) – ide o prvý kompletný preklad Starého a Nového zákona z gréckeho originálu do vojvodinského rusínskeho jazyka – bol vymenovaný za *Rytiera rádu sv. Silvestra pápeža* (Equites ordini Sancti Silvesteri papae) a boli mu udelené právomoci používať všetky privilégia spojené s týmto rádom.

Výpracoval dodatky z dejín Rusínov pre učebnice dejepisu pre základnú školu v rusínčine, na základe ktorých bol v učebniciach tohto typu prvýkrát uvedený systematický prehľad dejín Rusínov.

Bol organizátorom a spoluorganizátorom niekoľkých sympózií a konferencií v Novom Sade. Na medzinárodnej konferencii Лемки, Бойки, Гуцули, Русини – история, сучасности, матерялна и духовна култура uskutočnenej roku 2017 v Banskej Bystrici mu bol udelený *Pamätný list* Katedry dejín Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vystupoval na mnohých medzinárodných konferenciách doma i v zahraničí. Bol vedúcim alebo spoluriešiteľom niekoľkých vedeckých projektov. Bol hlavným a zodpovedným redaktorom časopisu *Русинистични студии / Ruthenican Studies*, ktorý bol založený z jeho iniciatívy roku 2017 pri Oddelení rusinistiky Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade. Bol členom redakčných rád niekoľkých domácich a zahraničných vedeckých časopisov pre humanitné vedy, tajomníkom Akademického spoločenstva Rusínov a Ukrajincov v Novom Sade, ako i členom Spolku historikov Srbska. Ako dobrovoľník bol členom spravujúceho výboru Ekumenickej humanitárnej organizácie v Novom Sade.

Publikoval 15 kníh (ako autor/spoluautor, prekladateľ, editor/redaktor), 195 vedeckých prác; vybrané kapitoly v 11 učebniciach dejepisu pre základnú školu v rusínskom jazyku; 47 bibliografických jednotiek z prekladateľskej činnosti, 4 bibliografické jednotky z editačnej činnosti a 7 bibliografických jednotiek, ktoré sa vzťahujú na úvodné slová a recenzie. Táto mimoriadne bohatá bibliografia svedčí o jeho kontinuálnej vedeckej činnosti.

Patril k akademikom, ktorí boli zanietenými pedagógmi. Počas svojho univerzitného pôsobenia vštepoval študentom nielen odborné poznatky, ale aj lásku k histórii a rusínskemu spoločenstvu, úctu k tradícii a toleranciu k rôznorodosti. Svoju odbornosťou vzbudzoval prirodzený rešpekt aj napriek tomu, že bol mimoriadne skromný.

Profesor Ramač si svojou prácou, ale aj svojimi kladnými osobnými vlastnosťami, stabilnými postojmi, pevnými morálnymi princípmi, nesebeckým prístupom a nevšednou zanietenosťou vo vedeckých výskumoch získal povest' uznávaného historika nielen vo vojvodinských, ale aj v európskych, ba i svetových vedeckých kruhoch. O tom svedčí jeho spolupráca s kolegami zo Slovenska, z Ukrajiny, Poľska, Estónska, Maďarska, Rumunska, Talianska, Nemecka, Japonska atď. Vďaka svojmu širokému odbornému záberu a vedeckým kontaktom zabezpečil knižnici oddelenia rusinistiky na materskej fakulte veľký počet zahraničných publikácií.

Súhrnná práca profesora Janka Ramača predstavuje nesmierny prínos pre fakultu, na ktorej strávil celý svoj aktívny pracovný život, zanecháva hlbokú a nezmazateľnú stopu v historiografii Rusínov a je nevyhnutným základom pre podobné výskumy v tejto oblasti.

Spomienka na jeho výnimočnú osobnosť ostane navždy v našich srdciach. Budeme si ho pamätať ako vynikajúceho odborníka, ochotného kolegu, skúseného pedagóga a ako láskavého človeka.

Česť jeho pamiatke!

<https://doi.org/10.31577/SlavSlov.2022.2.8>

Daniela Marčoková a Eleonóra Zvalená